

# Pedro de Urdemalasin esir düşüğü deniz harbi

PEDRO de Urdemalas'ın sergüzeti, hatırlara, hiç şüphesiz o devirde Akdenizdeki Türk hakimiyetini getirmektedir. Osmanlı devletinin bütün inisiatifleri elinde bulundurduğu ve birçok cepheerde aynı zamanda harekete gecebildiği bu devrin karakteristik vasıfı, bilhassa, askeri hareketlerin diplomatik faaliyetlerle mezclenmiş bir şekilde bulunmasıdır. Bu hal, bütün Avrupa için olduğu gibi Yakin Sark ve Osmanlı İmparatorluğunu alâkadar eden meseleler ve sahalar hakkında da cari ve mutberdir. Maamafih, menselesi ve mahiyetleri çok farklı olmakla beraber şarkta ve garpte cereyan eden hâdise, ekseriya, birbirleriyle alâka ve münasebet taşırılar ve yek diğeri üzerine müessir olurlar.

XVI. yüzyıl ortalarında Avrupa başlica iki problem karşısındadır ve bunların halini beklemektedir: Birisi reform hareketlerinin doğurduğu buhranın muhtelif memleketlerde arzettikleri vaziyetlerin tebelli etmesi, kesin bir şeali alması, diğeri de, üstünlük ve nüfuz faaliyeti temini için çalısan tarafların, hükümdar hanedanlarının birbirleriyle kısa veya uzun süre mücadelerden sonra bir muvazene tesisine çalışmalarıdır.

Osmanlı devleti de, bu esnada, başlica iki meselenin hâlini içermektedir: Dâvanın biri, asrın birinci yarısında yaptığı geniş fütuhatın kendi bünyesi içinde intihâkını temine ve her tarafta vaziyetin istikrarını sağlamaya çalışmak, öteki de,

Akdenizde Barbaros ile kurulmasına başlanmış olan Osmanlı hegemonyasını ve tefevvukunu iyice tarsın etmek ve bu hususta münakaşa görürmez bir hakimiyet husule getirmektir. Avrupa, bir taraftan şark ve müslüman âlemi ile yer yer ve

îçin, Sokullu Mehmet Paşa, onun Rumeli beylerbeyliğine tayininden sonra da, Sinan Paşa istihâf etmiştir ki, bu İspanyolun esir düşmesi 1552 de olduğuna göre, zamanına rastlamaktadır, müverrih Âli'nin "gazup, tecebür ve tehevâr-

Yazar:

**Doçent Dr. Tayyip Gökbilgin**

türli şekiller altında mücadale ederken, diğer yandan kendi arasındaki mesele ve dâvaları, harp veya sâlh yoluyla, hal ve tasfiye çalıyor, bu arada ehemmiyetli bir muvazensuru olarak şarkın hâkimi "Büyük Türk" ü arıyordu. Osmanlı devleti ise, kendisine açılan itilâ yolu, mütemadi ve mütevelli zaferleri içinde, nefse hâkimiyetin, kendine güvenmenin bir sembolüdür. İster Rafizi ve âsi saydığı müslüman âlemi ile, ister, batı serhadları birer darülcihat ve dini mübîni Muhammedinin birer kaleyi mesabesi haline geleli beri, küffâr ile dâvalarını kendi kudret ve imkânları ile halle muktedirdir ve onlardan biri ile dostluk münasebeti kurmayı ancak bir lütuf ve âtîfet olarak görmeye mütemayildir.

Bununla beraber, Akdenizde hemiz azılı ve tecrübeli düşmanlar karşısında bulunduğu bilimde, "Mîjel-i Mesihîye" den biri ile bu sahada ve bu mevzuda işbirliğini faydalı kabul etmektedir.

İste, Barbaros ile başlayan Akdenizde Osmanlı - Fransız işbirliği böyle bir ihtiyaç ve zaruretlerin tabii bir neticesidir. Mademki, Osmanlı donanması Akdenizde ekseriya İspanyol ve İmparatorluk donanması, bazan da Papalık, Malta ve hattâ Venedik filolarının ihtiâkiyle büyük bir kuvvet teşkil eden müttefik donanması ile boy ölçümek vaziyetindedir. O halde, bu denizde, ehemmiyet-siz de olsa bir kuvvete malik olan ve yukarıdakilerle zaman zaman düşman bulunan, Fransa ile müsterek hareket etmek bu devlet için lüzumlu ve faydalıdır.

Urdemalas'ın Osmanlı donanmasına esir düşüğü sırada böyle bir hal mevcuttur. Ünlü denizcimiz, Barbaros Hayreddin 1546 da vaki ölümünden sonra, onu, Kaptanı Deryalik mevkîinde, kısa bir müddet

le mayup... kaptanken melâh rîzgârıñ tabutuna kefenden yelken açtırap fena ummanına saldırdı" diye tâsvîf ettiği (1) Sinan Paşa, Sadrâzam Rüstem Paşanın kardeşi idi. Hersek sancak beyliğinden bu vazifeye getirilmiştir. Onu 959 (1552) de 120 parça kadirga ile deryaya memur, yani bir deniz seferine çıkmak vazifesini aldığı görülyor.

O sırada, Kanûnî Sultan Süleyman, Trablusgarbin zaptını, birçok mülâhaza ile, ön plâna almış Turgut Reis gibi deniz harbelerine vâkîf muktedir bir şahsiyetin donanmayı hümayunda bulunuşunu istilzam ve Sinan Paşa ile işbirliği yapmasını temin ederek bu vazifeyi ikisine birden verdi. Hattâ Trablusgarbin fethine muvafakiyet hasıl olursa valiliğinin (Beylerbeyliği) kaydı hayat şartıyla kendisine ihsan olunaçağı da Padişah tarafından vaadolunmuştur. Sefer yapıldı, şimali Afrikânin bu bölgesi Beni Hafs hanedanının elinden zaptıldı. Fakat, Sinan Paşa, Sadrâzamın da hâkîmde suâniyet beslediği, Turgut Bey'e buranın idaresini tevdi etmedi. Beylerbeylige hadim Murat ağa isminde birini getirdi. Ancak, Sinan Paşanın vefatından "Tâldî rahmet denizine kapudan" misranının delâlet ettiği 961 (1554) sonra, Turgut Reis bu eyaletin idaresine memur olmuş ve şahadetine (1565) kadar onbir sene bu vazifede kalmıştır.

1552 senesinde cereyan eden bu fetih ve bilhassa Urdemalas'ın esir düşüğü deniz muharebesi hakkında ne Kâtîp Çelebi (2), ne de kroniklerimiz esaslı bir malumat ve tâfsîl vermemektedirler. Filvâki, Turgut Reis bundan sonra 1558 ve 1554 senelerinde İtalya ve İspanya sahilinde dolastığı vakit, Fransa kralının İstanbul'daki elçisi D'Aramon vasıtasıyla donanma gönderilmesi husus-

sundaki ricası üzerine, padışâhın emrile hareket ediyor ve Kanûnî Sultan Süleyman, şâh seferinde bulunduğu bu esnada Tercan sahrasından Gelibolu Sancak beyi ve yeni Kaptanı Derya Piyale Paşa "Kulum Turgut.. deryanın cümle ahvali ve umuruna vakıftır anımla müşavereden hâli olmayıp hüs-nü zindegâni ve kemâli ittihat edip yekdil ve yekcîhet olup, envâî mesâli cemile zuhura getüresüz" diyordu. Bazi kalelerin zapt ve ve birçok esirlerin alındığını bildiğimiz bu seferler Urdemalas'ın, hâtıra ve intibâlarını alâka ile takip edeceğimiz, İstanbul'daki esareti sene-lelerine rastlamaktadır ve onun esir düşüğü deniz harbi olmak lâzımdır.

Bu hususta bizi aydınlatıcı bir vesika, Venedikteki Fransız elçisi M. de Selve tarafından Fransa Kralı Henri II ye Venedikten 25 Ağustos 1552 de yazılan mektuptur: Elçi, Erdilde Tumuşvar kalesinin Vezirîsanı Ahmet Paşa kuvvetleri tarafın dan zaptedildiği haberinin alındığını bildirdiği bu mektubunda, Venedik senatosuna Româdaki balyoslarından, Türk donanmasının, Prens Doria'nın yedi gemisini zaptettikleri, bunlara Trente kardinalinin kardeşi ve kapiten Nicolo Madruccio'nun oğlu Madruccio'nun kumanda ettiği, bu gemilerin Napoli krallığına yardım için getirilen ve karaya çıkraılmak istenen 700 İspanyol hamîl olduğu hususunda malumat geldiğini söylemektedir (3) ki, bize göre, Urdemalas'ı ele geçen bu esirler arasında aramak lâzımdır. Onun sergüzestini takip ederken vereceği tâfsîl hizâ daha fazla aydınlatacaktır ve bu devir deniz seferleri hakkında, herhalde, oldukça enteresan şeyler dînliyeceğiz.

(1) Kühnâlî-ahbar, basılmış kışımalar

(2) Tuhfetü'l kibar bi Esfarîî Bihâr, meşhur deniz seferî eseri.

(3) E. Charrière, Négociations de la France dans le Levant, II, s. 225.

**İsrail konsolosu ödevine başladı**

İsrail elçiliği Ticaret ve Basın birincil sekreteri ve İstanbul konsolosu M. Moshe Galî ejî ile beşer yaptığı İsrail seyahatinden dönmiş ve sehirimizdeki ödevine başlamıştır.

... bir ev sahibi  
istemez misiniz?

**E KREDİ**  
İKASİ

lere büyük mükâfat

**ELİ EV**

fâlâtında gamlar içinde güzel bir

**AN DAİRESİ**

ye hazırlanmıştır.

mek için 10 Aralık perşembe akşamı Bankasında bir hesap açtırınız.

**RA ikramiyeleri**

30 Aralık 953